

Messadi pertuccont contribuziun al project «Valurisaziun Minas da Gulatsch»

Preziau signur president dil parlament
Stimadas parlamentarias, stimai parlamentararis

Gia avon onns ha l'uniun Rueun Viva sviluppu l'idea da valorisar per visitaders las anteriuras gallarias per l'explotaziun da minerals el territori da Gulatsch sur Rueun. Per elaborar in project concret ei ina grappa da lavur seformada avon dus onns, la quala secumpona da representants dall'uniun Rueun Viva, dalla vischnaunca e dalla Surselva Turissem SA (STAG). L'idea dil project ei vegnida presentada l'emprema gada al parlament communal a caschun dalla sesida dils 24 da zercladur 2020. Il project elaborau ei uss avon maun.

Idea e finamiras dil project

La Svizra ei ina tiara fetg reha ed ha raps sco crappa. Mo che l'explotaziun da materialias e minerals e l'industria da minieras giogan dagitg negina rolla pli. Pli baul era quei auter. Allas exposiziuns naziunalas dils onns 1883, 1896 e 1914 era la presentaziun dallas materias primas da mineralias che vegnevan explotadas en Svizra, in punct culminont. L'explotaziun da mineralias el territori da Gulatsch sur Rueun era denton gia lu historia. Restadas ein duas minas el cuolm, entginas restonzas dallas ovras en ina cuntrada carschida en ed ina historia plein diversidad, che tonscha naven dalla tecnica dallas minas, sur l'utilisaziun dad autras ressursas natirals sco igl uaul entochen tier tensiuns socialas el vitg.

L'uniun Rueun Viva ha tschentau la finamira da mantener quella perla historica e dalla cuntrada e da far veseivla e suandabla tala per visitadras e visitaders. Il project «Minas da Gulatsch – auf den Spuren von Erzbauern und Fledermäusen» vul valorisar turisticamein il potenzial dallas gallarias sur Rueun, ch'eiin strusch accessiblas ni vegnidas nezegiadas entochen dacheu, sco era il contuorn dallas gallarias, ed aschia generar ina valorisaziun per la regiun. In'inscenaziun moderada, in trutg tematic attractiv ed in plaz da pussar sco era duas turas preparadas per differentas gruppas en mira, duein porscher ina finamira per in'excursiun d'in gi.

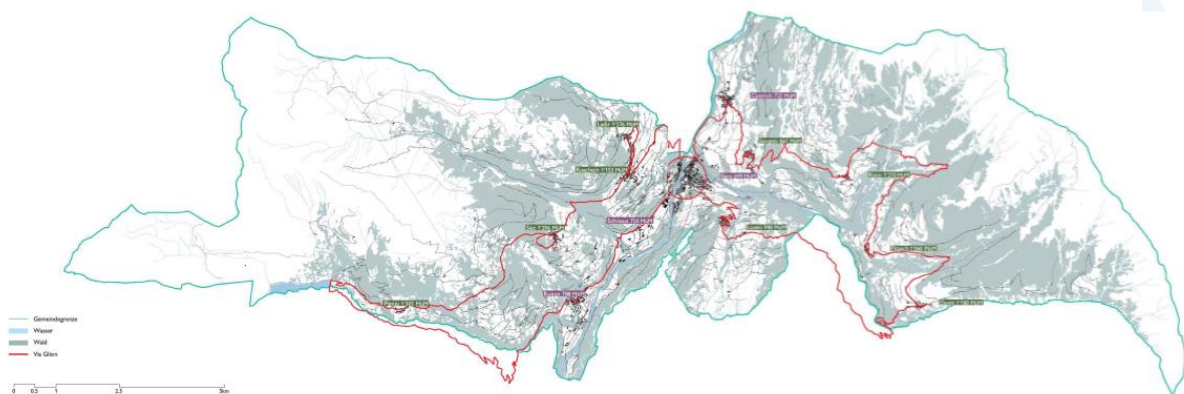
Aschia persequitescha il project las suandontas finamiras e consequenzas:

- Posizionament sco purschida dalla sesiun da stad e laterala: Ella Surselva vegn il focus adina mess pli sin activar la sesiun da stad e las sesiuns laterals. Las «Minas da Gulatsch» duein porscher in'impurtonta contribuziun en caussa.
- Augment dall'attractivada dalla regiun e cunzun dad Ilanz/Glion. A liunga vesta duei il mund d'aventura «Minas da Gulatsch» contribuir agl augment dall'attractivada dalla regiun e derasar ina forza d'attracziun turistica che carmala novs hosps ed animescha era tals da star pli gitg. Cheutier s'auda era la colligiazion resp l'integracziun digl entir complex d'avertura el project „Via Glion“ ni la reticulaziun cun autras aventuras ella regiun, sco p. ex. dil casti da Munt S. Gieri (Vuorz), dil luvratori historic dils frars Giger eav.
- La valorisaziun locala duei vegnir promovida p. ex. entras in kiosc d'autosurvetsch cun products locals e regiunals ni cun la collaboraziun cun ustrias dil vitg ni dil contuorn pli datier.
- Per la colligiazion excepziunala da cultura e natira duei in eveniment global turistic, da cultura e natira vegnir concepiv che presenta in'avischinaziun per in svilup persistent dalla regiun.

Part dalla Via Glion

Il project «Minas da Gulatsch» ei part dalla «Via Glion», la quala ei gia vegnida tematisada l'emprema gada el rom dil maletg empalont dil territori communal MTC ed ei vegnius elaboraus sco sboz da project ils davos meins dalla vischnaunca ensemen cun il svilup regional dalla Surselva e la Surselva Turissem SA. La Via Glion ei ina tura en etappas atras tut las fracziuns e duei rinforzar sco purschida turistica autonoma per Ilanz/Glion, enteifer la destinaziun Surselva, la valorisaziun locala, il turissem da stad natural, ils puncts d'attracziun e l'identitad dalla vischnaunca Ilanz/Glion. Sin moda ideala fuorma ella ligioms denter la valorisaziun turistica, il potenzial per entradas (supplementaras) dil turissem e la segirtad dalla qualidad dils habitadis ellas fracziuns. Enteifer la «Via Glion» ei il project «Minas da Gulatsch» in punct d'attracziun (POI) impurtont ed in empren projects da realisaziun.

Per il svilup concepziunal dalla Via Glion (attivaziun dils acturs, optimaziun dalla via, planisaziun infrastruttura e signalisaziun, eruida potenzials da valorisaziun, management da product STAG, concept da purschida agroturissem, concept traffic public) han ins inoltrau l'entschatta mars ina damonda per ina contribuziun da promoziun al cantun el rom dallas mesiras da pilot per il territori muntagnard (program dil territori muntagnard GR). La stad 2021 duei ina stafetta sin la Via Glion svegliar igl interess dalla populaziun cun in gir d'emprova.

Purtaders dil project e cooperaziun

Iniziata e purtadra dil project ei l'uniun Rueun Viva. Dapi l'entschatta dall'elaboraziun dil project lavura ella ensemen cun la vischnaunca e l'organisaziun turistica a moda intensiva. Ils cuntegns ein vegni coordinai a moda stretga cun las activitads dalla STAG. Lezza vegn era il futur a surprender la commercialisaziun dalla purschida. Per il manteniment futur dils implonts ei ina cunvegna denter Rueun Viva e la vischnaunca previda. Quella prevesa ch'il manteniment pign (lavurs manualas) vegn prestaus dils commembers dall'uniun en fuorma da lavur cumina, il manteniment grond cun diever da maschinas vegn prestaus dalla vischnaunca.

Cuosts dil project

Ils cuosts incl. atgnas prestaziuns Rueun Viva, STAG, vischnaunca, muntan a 150'000 francs e secumponan sco suonda:

Eveniment ed inscenaziun		25'600
Via tematica e tablas d'informaziun		
<i>Concept general layout Minas da Gulatsch</i>	1'600	
<i>Signalisaziun: tablas d'informaziun Minas da Gulatsch 3x</i>	800	
<i>Installaziun da memory: construcziun da lenn + cartas da memory</i>	4'500	
<i>Installaziun da memory: inscripziun/text d'informaziun</i>	800	
<i>Chistas d'activitad: chistas d'alu e fixaziun</i>	1'000	
<i>Chistas d'activitad: tablas d'informaziun</i>	1'000	
<i>Chistas d'activitad cuntegn (fegl d'informaziun, cups da lupa, animals da plesch eav.)</i>	1'000	
<i>Installaziun historica: construcziun da lenn</i>	2'000	
<i>Installaziun historica inscripziun/text d'informaziun</i>	800	
<i>Staziun mina 1: pèdra/zappun/capellina, fixaziun, tabla d'informaziun</i>	900	
<i>Staziun mina 1: inscripziun/text d'informaziun</i>	800	
<i>Staziun mina 1: capellinas e cazzolas da sac mina 1</i>	100	
Elaboraziun guides da cultura		
<i>Requisits per guides</i>	3'000	
<i>Svilup guides da cultura e guides per famiglias</i>	4'000	
Concept da commercialisaziun, stampats e cumparsa online		
<i>Elaboraziun concept da marketing</i>	600	
<i>Marketing online</i>	200	
<i>Stampats (fegls sgulonts eav.)</i>	1'500	
<i>Tschaffar datas e crear pagina iniziala</i>	1'000	
Construcziun infrastruttura		115'300
Projectaziun, sclariments e damonda da baghegiar/EOZ (BAB)		
<i>Projectaziun</i>	3'800	
<i>Damonda da baghegiar ed EOZ</i>	1'100	
<i>Mesiraziun geometer</i>	650	
<i>Inspecziun geolog</i>	650	
<i>Concept da segirtad biro Herzog</i>	5'500	
Direcziun da construcziun	4'000	
AVOR		
<i>Segar vias d'access</i>	1'600	
<i>Runcadas</i>	2'600	
Vias d'access e parcadi		
<i>Installaziuns</i>	3'000	
<i>Parcadi</i>	2'600	
<i>Sanar e migliurar construcziun da vias</i>	22'500	
<i>Scalems da metal</i>	2'400	
Tablas d'informaziun	4'900	
Muossavias	2'800	
Liug da recreaziun <i>Suosta, measas, bauns</i>	16'200	
Toiletta <i>Kompotoi</i>	5'600	
2 casets cun porta	14'000	
Edificis d'electricitad	14'600	
Lavurs da protecziun ellas minas		
<i>Drenascha</i>	1'800	
<i>Segiradas dallas minas tenor rapport dil geolog</i>	2'000	
<i>Segiradas avon la mina 1 (segirada da cordas vid la preit-grep)</i>	3'000	
Nunprevediu		9'100
Total cuosts d'investiziun		150'000

Finanziaziun

Contribuidra /-er	Contribuziun en CHF	Contribuziun en %	Consentiment
Atgna finanziaziun	80'000	53 %	
Atgna finanziaziun Rueun Viva	3'000	2 %	Gie
Contribuziun Rueun Viva	5'000	3 %	Gie
Atgna finanziaziun STAG	5'000	3 %	Gie
Contribuziun STAG	3'000	2 %	Gie
Atgna finanziaziun vischnaunca	34'000	23 %	Gie
Contribuziun dalla vischnaunca	30'000	20 %	Parlament communal avrel 2021
Contribuziuns da tiarzs	70'000	47 %	
Sponsurs pigns/bancas	5'000	3 %	en elaboraziun
Agid svizzer per la muntogna	25'000	17 %	dumandau
Nova politica regionala NPR	40'000	27 %	dumandau
Total	150'000	100 %	

Contribuziun dalla vischnaunca

Las damondas per contribuziuns da tiarzs ein vegnidas inoltradas. Miez avrel vegn tarmess a tut las casadas e fatschentas da Rueun in feigl sgulont cun la damonda per sustegn. Per quei eis ei il mument aunc aviert sch'ils 70'000 francs ch'ins ha priu en mira san vegnir rimnai. La contribuziun dalla vischnaunca duess per quei motiv secumponer dalla contribuziun fixa ell'altezia da 30'000 francs e dad ina garanzia da deficit da 20'000 francs, per il cass che pli paucs mieds da tiarzs circuleschan.

Posiziun dalla suprastonza communal

La suprastonza communal sustegn il project e beneventa il fatg che l'uniun locala da Rueun viva ha priu l'iniziativa per tal. Las Minas da Gulatsch cuarclan ina largia ella purschida turistica sco excursiun d'in miez gi ch'ei bein accessibla datier dil fons dalla val. Medemamein rinforzeschan ellas il posizionament dalla destinaziun cun recreaziun patgifica, lunsch naven dil turissem da massa, ella cumbinaziun da natira e cultura. Gest cun risguardar la pandemia da corona ein purschidas pintgas e preziasas pli dumandadas che mai, quei vegn probablamein era a restar aschia a vesta media el futur. Ultra da quei vegnan las Minas da Gulatsch a far part dalla Via Glion che sesanfla ella concepziun, ina senda a liunga distanza atras ils vitgs e las cuntradas entuorn Glion, igl emprem marcau spel Rein.

Propostas

Sin fundament dallas explicaziuns precedentas fa la suprastonza communal la suandonta proposta al parlament communal:

- d'entrar ella fatschenta;
- d'approbar la contribuziun da 30'000 francs ed ina garanzia da defizit ell'altezia da 20'000 francs sco remplazzament per mieds da tiarzs munconts.